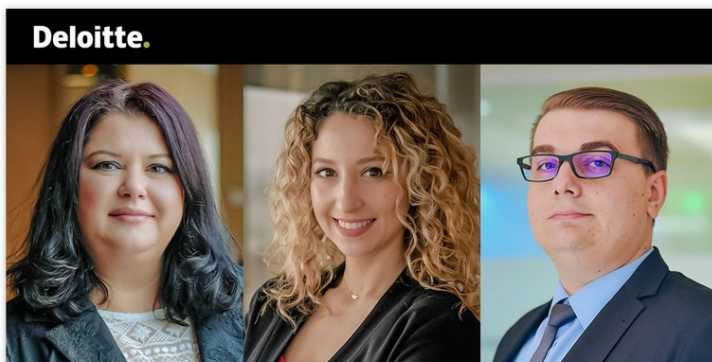

Conformarea în aplicarea sancțiunilor internaționale: noi masuri de reglementare propuse la nivelul Uniunii Europene. Știu companiile ce riscuri au și cum să le reducă?

Sancțiunile internaționale se referă la unele masuri adoptate la nivel global sau regional privind restricții și obligații aplicate unor persoane sau entități, în principal în scopul menținerii păcii și securității internaționale, al prevenirii și combaterii terorismului, proliferării și finanțării terorismului, al respectării drepturilor omului și libertăților fundamentale sau al dezvoltării și consolidării democrației și statului de drept. Acestea vizează în special înghețarea fondurilor și a resurselor economice, restricții comerciale, restricții privind operațiuni cu produse și tehnologii cu dubla utilizare și cu produsele militare, restricții de călătorie, restricții de transport și comunicații, sancțiuni diplomatice sau în domeniile tehnico-stiințifice, cultural ori sportiv.

Obligațiile privind respectarea sancțiunilor internaționale intra nu doar în sarcina autorităților naționale competente sau a unor categorii speciale de entități, ci și a „oricarei persoane fizice sau juridice române sau aflate pe teritoriul României care trebuie să asigure conformarea aplicării sancțiunilor internaționale, în baza actelor normative care le instituie”, potrivit OUG nr. 202/ 2008 *privind punerea în aplicare a sancțiunilor internaționale*, cu modificările și completările ulterioare. Printre **domeniile cu incidență relevantă în aplicarea sancțiunilor internaționale** se numără activitățile de creditare și finanțare și alte activități cărora li se aplică Legea nr. 129/ 2019 *pentru prevenirea și combaterea spălării banilor (CSB) și finanțării terorismului (CFT)*, precum și pentru *modificarea și completarea unor acte normative*, cu modificările și completările ulterioare, activitățile de import-export, producția de materii prime și bunuri supuse regimului sancțiunilor internaționale, transporturile, comisionarea vamală ș.a. În toate aceste domenii de activitate se impun **masuri preventive**, precum obținerea unor licențe de export, respectarea restricțiilor comerciale și a embargourilor, respectarea prevederilor privind comerțul în interiorul Uniunii Europene ș.a. Astfel, pentru respectarea reglementărilor emise la nivel național și european, companiile trebuie să implementeze un **program intern de conformitate**, constând, pe de o parte, în existența unor proceduri aliniate prevederilor legale și a unor procese și controale interne, iar, pe de altă parte, în alocarea de responsabilități unor profesioniști special desemnați.

În practică, **deficiențele care se întâlnesc frecvent în aplicarea regimului sancțiunilor** și, implicit, a programului de conformitate, sunt cauzate de cunoașterea insuficientă sau de interpretarea greșită a cadrului de reglementare. Dintre acestea, cele mai comune sunt situațiile în care:

1. **se considera ca prevederile legale aplicabile sunt doar cele adoptate la nivel național**, iar în acest caz, acolo unde prevederile nu sunt explicite, ele sunt ignorate. În acest sens, deciziile și regulamentele UE, precum și ghidurile orientative emise de Comisia Europeană sau de Consiliul UE detaliază obligațiile ce revin persoanelor și entităților din România și conțin reguli clare de interpretare;
2. **programul intern de conformitate este implementat doar parțial**; de exemplu, companiile nu alocă sarcini specifice unei persoane sau unui grup de persoane în domeniul aplicării regimului sancțiunilor internaționale, nu adoptă proceduri formalizate în acest domeniu etc.;
3. **entitățile considera ca obligațiile ce le revin se limitează la consultarea listelor de sancțiuni (name screening)** și nu se trece la verificarea celorlalte părți din cadrul procesului *end-to-end*, așa cum sunt ordonatorul, intermediarii (banci, asiguratori, transportatori, brokeri, alte companii-paravan etc.) sau beneficiarul final al tranzacției;
4. **screeningul persoanelor și entităților este realizat la intervale mari de timp** de la data primei verificări. Principiul de aplicare a legislației este tocmai acela de a identifica imediat persoanele sau entitățile desemnate, cele care se afla sub controlul lor sau sunt asociate cu acestea, din rândul clienților sau partenerilor de afaceri, de a îngheța fondurile și resursele economice ale acestora și de a nu le pune la

dispoziție în mod direct sau indirect. Înștiințarea sau, după caz, raportarea acestor persoane sau entități către autorități trebuie, de asemenea, făcută în cel mai scurt timp de la listare și identificare;

5. **lista documentelor furnizate pentru a justifica legalitatea unei tranzacții este limitată** și nu conține elemente legate de verificarea încadrării în restricțiile impuse prin sancțiunile internaționale – de exemplu, licența de export, declarațiile vamale ș.a.

Mai mult, pe lângă aceste deficiențe de aplicare a regimului sancțiunilor internaționale, există inclusiv entități care nu sunt la curent cu faptul că au obligații în acest domeniu. Ca răspuns la această stare de fapt, Comisia Europeană a inițiat procesul de adoptare a unei propuneri de **directivă ce incriminează încălcarea măsurilor restrictive ca infracțiune gravă**.

Incriminarea neaplicării sau a aplicării deficitare a regimului sancțiunilor internaționale

În condițiile în care în ultimii ani măsurile restrictive impuse de UE au fost aplicate diferit la nivelul statelor membre, creând lacune legislative care au permis evitarea răspunderii pentru anumite entități și impedimente în aplicarea regimului sancționatoriu, mai ales în situațiile grupurilor de companii care activează pe teritoriul mai multor state, în decembrie 2023, Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene au ajuns la un **acord politic provizoriu privind armonizarea și consolidarea la nivel comunitar a infracțiunilor și pedepselor** pentru încălcarea sancțiunilor.

Stabilirea unui cadru legal comun pentru incriminarea încălcării măsurilor restrictive ale UE, precum și **uniformizarea anchetelor și a urmaririlor penale transfrontaliere** vor oferi, astfel, o baza comună pe care statele să-și construiască propriul cadru legal. În acest sens, acordul menționat prevede ca statele membre trebuie să incrimineze o serie de fapte care au drept consecință încălcarea sancțiunilor, între care comercializarea unor bunuri vizate de sancțiuni, desfășurarea de tranzacții cu state sau entități incluse pe listele de sancțiuni, prestarea de servicii financiare restricționate sau interzise, ascunderea bunurilor deținute de persoane sau entități vizate de sancțiuni etc.

În vederea asigurării unor **sancțiuni eficace, proporționale și disuasive**, acordul prevede limite minime ale marjelor de pedeapsă, stabilite în funcție de gravitatea infracțiunii, astfel: în cazul persoanelor fizice, pedeapsa cu închisoarea de cel puțin unu sau cinci ani, după caz, iar în cazul persoanelor juridice, amenzi penale de cel puțin 1% din cifra de afaceri la nivel global realizată în exercițiul financiar anterior, cu un prag maxim care pornește de la 5% din aceasta. Mai mult, în cazul persoanelor juridice se prevede și **sancțiuni complementare**, cum ar fi excluderea de la accesul la fonduri publice, inclusiv la proceduri de achiziții publice, granturi și concesiuni, ridicarea dreptului de a exercita activități comerciale, retragerea permiselor și a autorizațiilor de desfășurare a activităților care au condus la savârșirea infracțiunii, plasarea sub control judiciar, lichidarea judiciară și închiderea unităților care au servit la savârșirea infracțiunii, precum și confiscarea oricărui venituri obținute ca urmare a încălcării sancțiunilor. Totodată, acordul stipulează ca **răspunderea persoanelor juridice nu exclude posibilitatea urmaririi penale a persoanelor fizice** implicate în încălcarea regimului măsurilor restrictive.

O altă prevedere importantă a acordului este **înființarea unei baze de date centralizate la nivelul UE** cu persoanele și entitățile supuse măsurilor restrictive, ceea ce ar facilita monitorizarea și identificarea acestora și ar îngreuna eludarea restricțiilor.

Crearea unui cadru legislativ consolidat la nivelul UE denota **angajamentul comunitar față de consolidarea regimului de sancțiuni** și vine ca răspuns la provocările emergente în domeniu, precum și la **dificultățile întâmpinate în practica în crearea unui cadru de conformare eficient**. Pe de altă parte, data fiind opțiunea legislatorilor UE de a îmbraca această propunere într-un act legislativ de tip directivă, transpunerea acestui text în legislațiile naționale ale statelor membre va necesita o coordonare atentă pentru asigurarea unui **echilibru între armonizare normativă și realitățile naționale**.